

Bestuurlijke Netwerkaart

Oppervlaktewater en waterkering Noordrijn-Westfalen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Oppervlaktewater en waterkering

Noordrijn-Westfalen

Crisistypen	> (dreigend) hoogwater > (dreigende) waterverontreiniging
Bevoegd gezag	> <i>Kreisen en kreisfreie Stadt</i> > <i>Bezirkregierung</i> > <i>Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz</i>
Soorten maatregelen	> maatregelen van waterhuishoudkundige aard met inbegrip van maatregelen tegen een verontreiniging van de waterbodem en oever > vorderen van prestaties en middelen van gemeenten en inwoners > inzet overstromingsgebieden > toezicht > handhaving openbare veiligheid in het algemeen

Beheer

- > Het beheer van oppervlaktewaterlichamen en waterkeringen ('waterbeheer') betreft de zorg van waterstaatkundige aard, met name gericht op de waterkwantiteit (niet te veel en niet te weinig), de chemische en ecologische waterkwaliteit en de vervulling van maatschappelijke en natuurlijke (voor planten en dieren) functies.
- > Waterbeheer heeft ook betrekking op de waterbodem en de oever.
- > Waterbeheer moet worden onderscheiden van nautisch beheer (verkeersmaatregelen).

Beheerders

- > Oppervlaktewateren zijn ingedeeld in twee niveaus.
- > Het beheer en onderhoud van oppervlaktewaterlichamen en waterkeringen van het eerste niveau berust bij het ministerie van *Umwelt und*

Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz van Noordrijn-

Westfalen, uitgezonderd de waterwegen in beheer van de *Bund*, voor die het *Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (BMVI)*.

- > Water van het tweede niveau valt onder het beheer van de eigenaren, vaak gemeenten. De uitvoering van het beheer en onderhoud van de grotere en belangrijkere waterlichamen en vaarwegen van het tweede niveau is ondergebracht bij een twintigtal waterschappen (*Wasserverbänden*). Het bestuur van deze verbanden bestaat uit de inliggende of voor een deel inliggende (lagere) overheden (gemeenten en *Kreisen* en *kreisfreie Städte*), waterbedrijven en (grote) gebruikers. Het werk geschiedt voor een groot deel door vrijwilligers.
- > Behoudens het uitvoerend beheer en onderhoud zijn beheerders en eigenaren

niet bevoegd tot het nemen van noodmaatregelen

Bevoegd gezag

- > Bevoegd tot het nemen van waterstaatskundige (nood)maatregelen en geven van bevelen bij (dreigende) overstromingen en verontreinigingen zijn:
 - de *Kreisen* en *kreisfreie Städte*;
 - de *Bezirkregierungen* en;
 - het *Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Verkehr* (het ministerie).
- > Zij houden tevens toezicht op de uitvoering van de waterwetgeving. De uitvoering ligt voor een groot deel bij de beheerders. Het bevoegd gezag kan in sommige gevallen tevens beheerder zijn.
- > De *Kreisen* en *kreisfreie Städte* zijn primair bevoegd. Als er meerdere bevoegd zijn of als het wenselijk is dat zaken uniform geregeld worden, kan de *Bezirkregierung* het bevoegd gezag aanwijzen of overnemen. In geval meerdere *Bezirke* betrokken zijn kan het ministerie het bevoegd gezag aanwijzen of overnemen.

Bestuurlijke maatregelen

- > Het bevoegd gezag kan bij gevaar voor schade aan de waterhuishouding, waaronder verontreiniging, en voor de veiligheid in het algemeen, maatregelen nemen.
- > In geval van (dreigend) hoogwater kan het bevoegd gezag hulp van de omliggende gemeenten vorderen, als ook de hulp van en het beschikbaar stellen van de nodige gereedschappen, transportmiddelen en bouwmaterialen door bewoners.
- > Tevens kan zij aanwijzingen geven aan beheerders van (stuw)dammen inzake doorlaten van water.
- > Het bevoegd gezag kan bij (dreigend) hoogwater de inzet van noodoverloopgebieden bevelen.

Waternverontreiniging

- > Maatregelen jegens installaties en inrichtingen vanwege verontreiniging van oppervlakte water, grondwater of riolering

met watergevaarlijke stoffen, is voorbehouden aan de *Bezirkregierung*.

- > De bevoegdheden voor het nemen van maatregelen bij verontreiniging van het oppervlakte water, grondwater of riolering door afvalwater of nucleaire besmetting is anders geregeld (zie respectievelijk de *bestuurlijke netwerkkaart milieu* en de *bestuurlijke netwerkkaart kernongevallenbestrijding*).

Algemene bevoegdheid

- > Als optreden niet mogelijk is op basis van de waterwetgeving (zie onder *bestuurlijke maatregelen*) of enige andere wetgeving, dan kunnen besturen van gemeenten, *Kreisen*, *kreisfreie Städte*, *Bezirke* gebruik maken van de algemene bevoegdheid tot het uitvaardigen van verordeningen ten behoeve van de openbare orde en openbare veiligheid.
- > Verordeningen van lagere overheden mogen niet in strijd zijn met die van hogere overheden. Verordeningen van hogere overheden zijn daarmee kaderstellend voor lagere overheden.
- > Voor deze verordeningen geldt het zogeheten evenredigheidsbeginsel: ze mogen niet zwaarder zijn dan noodzakelijk en niet langer duren dan noodzakelijk.

Bestuurlijk toezicht

- > Het bestuurlijk toezicht op het waterstaatkundig optreden bij dreigend hoogwater of (dreigende) verontreinigingen is getrap:
 - de *Bezirkregierung* houdt toezicht op de *Kreisen* en *kreisfreie Städte*;
 - het ministerie houdt toezicht op de *Bezirkregierung*.
- > Het toezicht op *Wasserverbänden* ligt bij de *Bezirkregierung* of het ministerie, maar dat heeft geen betrekking op het optreden in crises.

Rampenbestrijding

- > Voor rampenbestrijdingsmaatregelen, in het bijzonder evacuatie bij (dreigende) overstromingen zie bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding Noordrijn-Westfalen.
- > Vertegenwoordigers van de het bevoegd gezag water en de waterbeheerders schuiven zo nodig aan bij de verschillende crisisstaven van de Kreise of kreisfreie Stadt, van de Bezirksregierung en/of van het ministerie van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen.

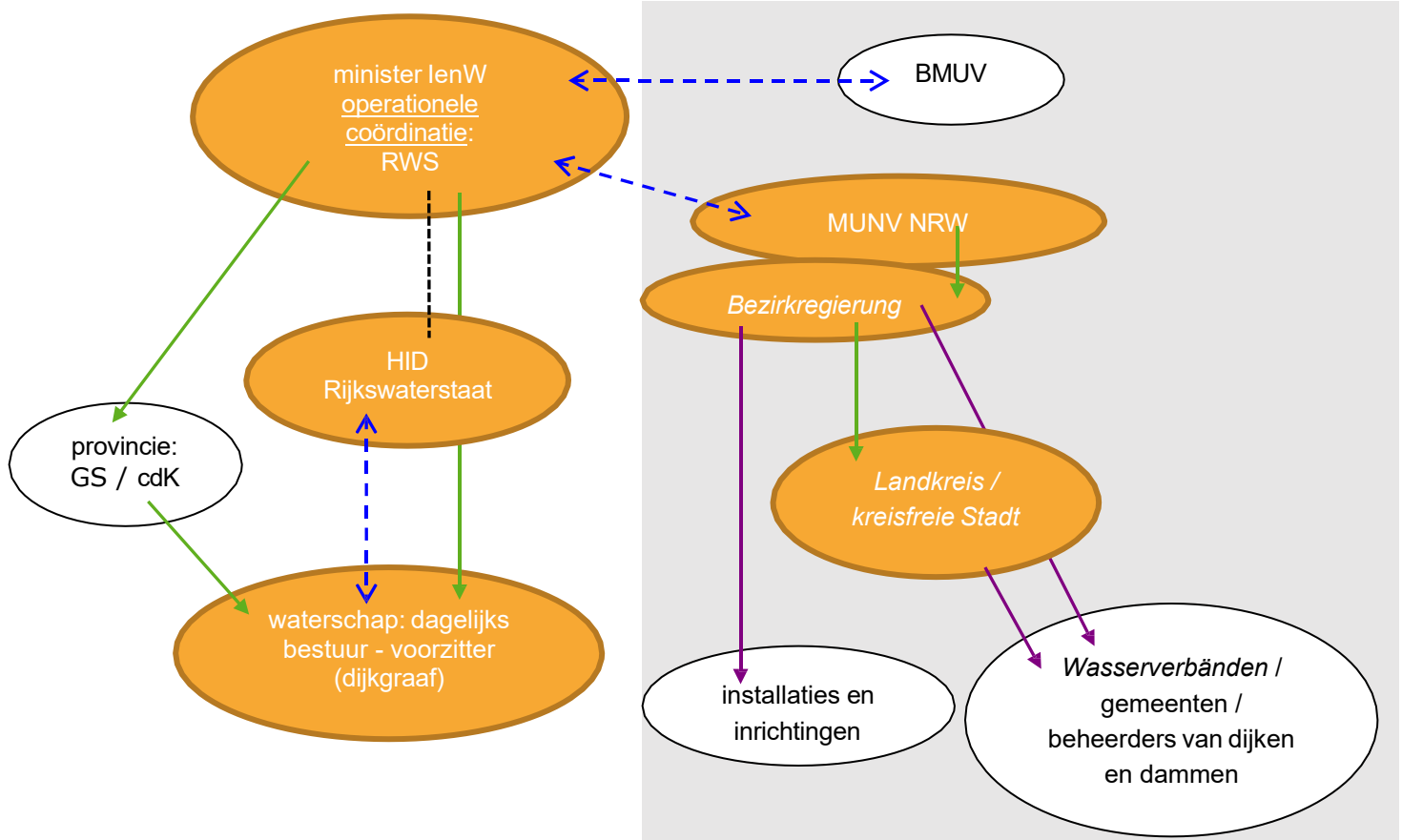
Europese en internationale aspecten

- > Ter uitvoering van verdragen en Europese wetgeving en in het kader van de taken van internationale commissies voor het stroomgebieden Rijn, zijn afspraken gemaakt over alarmering en coördinatie:
 - In het Rijnstroomgebied wordt hoogwaterinformatie ter beschikking gesteld door en tussen de regionale hoogwaterwaarschuwingstations in Nederland, Duitsland en Zwitserland.

- In het *Internationaal Alarm- en Waarschuwingsplan Rijn* is geregeld dat in het stroomgebied van de Rijn optredende verontreinigingen met watergevaarlijke stoffen gemeld worden door zeven internationale hoofdwaarschuwingstations, waaronder die van de *Bezirksregierung Düsseldorf* en Rijkswaterstaat Oost-Nederland. De voor de bestrijding van calamiteiten bevoegde autoriteiten en diensten worden direct door hen gealarmeerd.
- > Daarnaast gelden Europese en internationale meld- en coördinatieplichten voor milieu-incidenten in het algemeen, zie *de bestuurlijke netwerkkaart milieu*.
- > Europese en internationale bijstand vindt plaats in het kader van de algemene rampenbestrijding, zie *de bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding*.

Waterbeheer Nederland

Wasserwirtschaft Nordrhein-Westfalen

- > Informatie en afstemming
- Interne lijnen
- > Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

cdK – commissaris van de Koning

GS – Gedeputeerde Staten

HID – hoofdingenieur-directeur

lenW – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

BMUV – Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz

MUNV NRW – Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Verkehr des Landes Nordrhein-Westfalen

NB 1. Internationaal: in de praktijk wordt Rijkswaterstaat rechtstreeks geïnformeerd door zusterorganisaties in het buitenland.

NB 2. Voor Europese en internationale bijstand, zie de bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde.